

21 Cdo 4265/2009

Jestliže zaměstnanec pracoval u více zaměstnavatelů za podmínek, z nichž vzniká nemoc z povolání, již onemocněl, odpovídá za odškodnění nemoci z povolání ten z nich, u kterého za těchto podmínek zaměstnanec pracoval naposledy před zjištěním nemoci z povolání, a to bez ohledu na okolnost, jak dlouhou dobu zaměstnanec u posledního zaměstnavatele pracoval. Délka zaměstnání může být zohledněna jen v rámci vzájemného vypořádání zaměstnavatelů podle rozsahu odpovídajícího době, po kterou zaměstnanec u nich pracoval za podmínek, za nichž vzniká nemoc z povolání, kterou byl postižen.

USNESENÍ

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Zdeňka Novotného a soudců JUDr. Ljubomíra Drápalu a JUDr. Mojmíra Putny v právní věci žalobkyň a) D. K., b) D. K., a c) J. K., proti žalovanému A & K s.r.o. se sídlem v Trutnově, Horská č. 922, IČ 45539537, o odškodnění nemoci z povolání, za účasti České pojišťovny a.s., se sídlem v Praze 1, Spálená č. 75/16, IČ 45272956, jako vedlejšího účastníka na straně žalovaného, vedené u Okresního soudu v Trutnově pod sp. zn. 9 C 172/2003, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 6. května 2008 č.j. 26 Co 645/2007-311, takto:

I. Dovolání žalovaného se odmítá.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

Odůvodnění:

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.), který na základě pravomocného usnesení Okresního soudu v Trutnově ze dne 26.8.2009 č.j. 9 C 172/2003-368 pokračoval v dovolacím řízení na místě dosavadního žalobce J. K., narozeného dne, posledně bytem, který dne 30.1.2009 zemřel, s jeho zákonnými dědičkami, přezkoumal napadený rozsudek odvolacího soudu bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.) a dospěl k závěru, že dovolání žalovaného proti výroku rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 6.5.2008 č.j. 26 Co 645/2007-311, kterým byl potvrzen rozsudek Okresního soudu v Trutnově ze dne 17.7.2007 č.j. 9 C 172/2003-277 (ve znění opravného usnesení ze dne 17.7.2007 č.j. 9 C 172/2003-282) ve věci samé (tj. ve výroku, kterým bylo žalovanému uloženo zaplatit žalobci na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti částku 76.854,- Kč), není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. (ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí ve věci samé, které by odvolací soud zrušil) a nebylo shledáno přípustným ani podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř., neboť napadený rozsudek odvolacího soudu nemá po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o.s.ř.

Žalovaný v dovolání - kromě jiného - namítal, že uplatnění nároku původního žalobce J. K. (nyní jeho právních nástupkyň) na odškodnění nemoci z povolání vůči žalovanému v daném případě představuje "zneužití výkonu práva nad rámec smyslu a účelu, který sleduje právní norma", a "je v rozporu s dobrými mravy". Uvedený názor odůvodňoval tím, že žalobce sice pracoval (jako zedník) naposledy u žalovaného za podmínek, z nichž vzniká nemoc z povolání, již žalobce onemocněl (profesionální kontaktní alergický ekzém způsobený přecitlivělostí na chróm a Solvex z pracoviště), avšak že "je nezbytné zohlednit", že žalobce byl u žalovaného zaměstnán pouze "krátkou dobu", že "se nezachoval tak, aby chránil sebe i žalovaného", jestliže "přes vědomí o tom, že má zdravotní problémy související s prací zedníka, nesdělil žalovanému v souvislosti s ucházením se u něj o zaměstnání skutečnosti týkající se jeho onemocnění", že nárok na odškodnění nemoci z povolání žalobce uplatnil až po více než 10 letech po skončení pracovního poměru u žalovaného a že po zjištění nemoci z povolání "bezdůvodně ukončil pracovní poměry, do nichž vstoupil", a "zcela úmyslně napracuje" a "neplní povinnosti osoby evidované na úřadu práce".

V této souvislosti dovolací soud zaujal již dříve stanovisko, že chování směřující k zákonem předpokládanému výsledku není zneužitím výkonu práva, i když je jeho vedlejším následkem vznik majetkové, popř. nemajetkové újmy na straně dalšího účastníka právního vztahu. Za zneužití výkonu práva (označované rovněž jako šikana) lze považovat pouze takové jednání, jehož cílem není dosažení účelu a smyslu sledovaného právní normou, nýbrž které je v rozporu s ustálenými dobrými mravy (souborem nepsaných společenských a mravních pravidel, která jsou ve společnosti v převážné míře uznávána) vedeno přímým úmyslem způsobit jinému účastníku újmu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28.6.2000, sp. zn. 21 Cdo 992/99, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 11, ročník 2000, pod pořadovým číslem 126). K tomuto právnímu názoru, který je soudní praxí jako správný přijímán, se dovolací soud i nadále hlásí a neshledává žádné důvody k jeho změně.

Ve smyslu tohoto názoru by jednání (původního) žalobce bylo možno považovat za zneužití výkonu práva pouze tehdy, kdyby bylo "vedeno přímým úmyslem" způsobit žalovanému újmu. V daném případě z výsledků dokazování vyplynulo, že v průběhu pracovního poměru u žalovaného (který trval od 25.11.1992 do 31.7.1993) byla u žalobce dne 19.5.1993 zjištěna nemoc z povolání (profesionální kontaktní alergický ekzém způsobený přecitlivělostí na chróm a Solvex z pracoviště), která "vznikla za podmínek, ve kterých žalobce pracoval u žalovaného, neboť (jako zedník) byl v přímém kontaktu s cementem, který

obsahuje soli chrómu", a že, i když byl žalobce v kontaktu s cementem již u dřívějších zaměstnavatelů, "předchozí epikutánní testy ze dne 11.3.1991, které byly provedeny na soli chrómu, byly negativní". Za tohoto stavu, kdy žalobce před nástupem do zaměstnání k žalovanému dne 25.11.1992 neměl (a ani nemohl) mít vědomost o existenci jeho zdravotní predispozice (přecitlivělosti na soli chrómu), která následně vedla ke vzniku nemoci z povolání (kontaktní alergie na chróm a Solvex byla u žalobce prokázána až pozitivními kožními testy provedenými dne 16.4.1993 a opakovaně dne 9.6.1993), nelze důvodně dovozovat, že žalobce před nástupem do zaměstnání k žalovanému "nevěnoval svému zdravotnímu stavu a životu řádnou péči" a "sám si svým jednáním poškozoval zdraví", jestliže se "vystavoval působení látek, které něj vyvolávaly onemocnění", a že se "v rozporu s dobrými mravy nezachoval tak, aby chránil sebe i žalovaného". Z obsahu spisu nevyplývá ani to, že by žalobce tím, že využil svého práva uplatnit nárok na náhradu škody způsobené nemocí z povolání vůči zaměstnavateli, u něhož naposledy pracoval za podmínek, z nichž vzniká nemoc z povolání, již onemocněl (srov. [§ 190 odst. 3](#) zákona č. [65/1965 Sb.](#), zákoníku práce, ve znění účinném do 31.12.2006), až značně opožděně (žalobu v této věci podal dne 30.8.2003), sledoval v rozporu s ustálenými dobrými mravy (souborem nepsaných společenských a mravních pravidel, která jsou ve společnosti v převážné míře uznávaná) především poškození žalovaného. I když důsledkem tohoto postupu žalobce může být - jak zdůrazňuje dovolatel - "dlouhodobý platební závazek žalovaného v řádu desítek let se zásadním finančním objemem", nelze za dané situace, kdy se v důsledku opožděného uplatnění nároku na náhradu škodu postavení žalobce z hlediska vymahatelnosti části požadované náhrady za ztrátu na výdělků prostřednictvím soudu zhoršilo (žalovaný vznesl námitku promlčení náhrady za období starší než dva roky před podáním žaloby), bez dalšího dospět k závěru, že žalobce v přímém úmyslu žalovaného poškodit záměrně přistoupil k podání žaloby až více než 10 let poté, co jeho pracovní poměr u žalovaného skončil, zatímco dosažení vlastního smyslu a účelu sledovaného právní normou - tj. odškodnění nemocí z povolání, jíž byl postižen, bylo pro něj zcela bez významu. Z obsahu spisu se podává, že újma, která tímto byla žalovanému způsobena (zatím spočívající v povinnosti uhradit žalobci částku 76.854,- Kč), je spíše výše uvedeným nevitáním vedlejším následkem jednání žalobce, což ovšem samo o sobě neumožňuje učinit závěr o zneužití výkonu práva v rozporu s dobrými mravy.

Jestliže dovolatel v této souvislosti poukazuje též na "krátkou dobu zaměstnání" žalobce u žalovaného, potom opomíjí, že ustálená soudní judikatura již v minulosti dovodila, že, pracoval-li zaměstnanec u více zaměstnavatelů za podmínek, z nichž vzniká nemoc z povolání, jíž onemocněl, nese odpovědnost za odškodnění nemocí z povolání ten z nich, u kterého za těchto podmínek zaměstnanec pracoval naposledy před zjištěním nemoci z povolání. Okolnost, že u posledního zaměstnavatele zaměstnanec pracoval jen krátkou dobu a že je tedy vyloučeno, aby zde došlo k takové změně zdravotního stavu, která by měla za následek onemocnění nemocí z povolání, je proto z hlediska stanovených předpokladů odpovědnosti bez právního významu (k tomu srov. rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 28.11.1962 sp. zn. [9 C 176/62](#), uveřejněné pod č. 27 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1963, a rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 20.9.1962, sp. zn. [5 Co 229/62](#), uveřejněné pod č. 35 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1963). Délka zaměstnání může být zohledněna jen v rámci vzájemného vypořádání zaměstnavatelů podle rozsahu odpovídající době, po kterou zaměstnanec u nich pracoval za podmínek, z nichž vzniká nemoc z povolání, kterou byl postižen (srov. [§ 205c odst. 2](#) zákona č. [65/1965 Sb.](#), zákoníku práce, ve znění účinném do 31.12.2006).

Namítá-li dále dovolatel, že výkonu práva žalobce "nelze přiznat právní ochrany" rovněž proto, že po zjištění nemoci z povolání "bezdůvodně ukončil pracovní poměry, do nichž vstoupil", a "zcela úmyslně nepracuje" a "neplní povinnosti osoby evidované na úřadu práce", potom nepřihlíží náležitě k tomu, že takovéto jednání poškozeného zaměstnance, který, přestože z důvodu nemoci z povolání je - tak jako byl žalobce v projednávané věci - pouze částečně invalidním, plně nevyužívá svých zachovaných výdělečných schopností k zajištění odpovídajícího příjmu, zákon dostatečně postihuje tím, že tomuto zaměstnanci není zaměstnavatel povinen hradit ztrátu na výdělků do výše částky, kterou si bez vážných důvodů opomenul vydělat (srov. [§ 195 odst. 3](#) větu druhou zákona č. [65/1965 Sb.](#), zákoníku práce, ve znění účinném do 31.12.2006). Tímto způsobem zákon zajišťuje, aby k tíži zaměstnavatele odpovědného za odškodňování nemocí z povolání šla pouze ta ztráta na výdělků, která poškozenému zaměstnanci vzniká jen v důsledku ztráty nebo snížení jeho pracovní způsobilosti. Jestliže v projednávané věci soudy obou stupňů při ustanovení výše náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti za období, kdy žalobce (vedle částečného invalidního důchodu) neměl žádný příjem z vlastní výdělečné činnosti, vzaly v úvahu pravděpodobný výdělek, kterého by žalobce dosáhl v zaměstnání, v němž by byly jeho zachované výdělečné schopnosti (zbývající pracovní potenciál) plně využity, potom tím poskytly žalovanému dostatečnou ochranu před bezdůvodnou pasivitou (nekonáním) poškozeného žalobce.

Dovodil-li proto odvolací soud, že "žádná ze skutečností, na které žalovaný poukazuje, neodůvodňuje závěr o šikanózním výkonu práva na náhradu škody ve vztahu k němu", bylo ve věci rozhodnuto v souladu s hmotným právem a s již ustálenou judikaturou, na niž dovolací soud nemá důvod cokoli měnit.

Z uvedeného je zřejmé, že napadený potvrzující rozsudek odvolacího soudu o věci samé nemá po právní stránce zásadní význam a že tedy proti němu není dovolání přípustné ani podle ustanovení [§ 237 odst. 1 písm. c\)](#) o.s.ř.

Z vyjádření dovolatele, že podává dovolání "proti všem výrokům" rozsudku odvolacího soudu, vyplývá, že žalovaný napadá dovoláním rovněž část rozsudku odvolacího soudu, v níž bylo rozhodnuto o nákladech řízení a o vyloučení části projednávané věci (nároku žalobce za dobu od ledna 2003 do budoucna v celkové výši 778.704,60 Kč) k samostatnému řízení.

Z ustanovení [§ 167 odst. 1](#) o.s.ř. vyplývá, že rozhodnutí o nákladech řízení, stejně tak jako rozhodnutí o vyloučení části věci k samostatnému projednání ([§ 112 odst. 2](#) o.s.ř.), mají z pohledu formy rozhodnutí povahu usnesení, kterou neztrácejí ani v případě, jestliže jsou přičleněny k rozhodnutí o věci samé, u něhož je stanovena forma rozsudku. Přípustnost dovolání proti napadeným výrokům o nákladech řízení a o vyloučení části věci k samostatnému projednání je proto třeba zkoumat z hledisek zákonných ustanovení, která stanoví podmínky přípustnosti dovolání proti usnesení odvolacího soudu. Z ustanovení [§§ 237 až 239](#) o.s.ř. ovšem vyplývá, že dovolání proti výroku usnesení odvolacího soudu o nákladech řízení není podle právní úpravy přípustné dovolání v občanském soudním řádu účinné od 1. ledna 2001 přípustné, a to bez zřetele k povaze takového výroku, tedy bez ohledu na to, zda jde např. o měnicí nebo potvrzující rozhodnutí o nákladech řízení (srov. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31.1.2002, sp. zn. [29 Odo 874/2001](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura pod poř. č. 88, ročník 2002). Uvedené platí i pro dovolání podané proti výroku usnesení odvolacího soudu, jímž bylo rozhodnuto o vyloučení části věci k samostatnému projednání, proti němuž zákon - jak vyplývá z ustanovení [§§ 237 až 239](#) o.s.ř. - tento mimořádný opravný prostředek rovněž nepřipouští.

Protože dovolání i v této části směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není tento mimořádný opravný prostředek

přípustný, Nejvyšší soud České republiky dovolání žalovaného napadající rozsudek odvolacího soudu "v plném rozsahu" - aniž by se mohl věcí dále zabývat - podle ustanovení [§ 243b odst. 5](#) věty první a [§ 218 písm. c\)](#) o.s.ř. odmítl.

O náhradě nákladů dovolacího řízení bylo rozhodnuto podle ustanovení [§ 243b odst. 5](#), věty první, [§ 224 odst. 1](#) a [§ 151 odst. 1](#) o.s.ř., neboť žalovaný, který z procesního hlediska zavinil, že dovolání bylo odmítnuto, na náhradu nákladů řízení nemá právo a žalobkyním v dovolacím řízení žádné účelně vynaložené náklady nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto usnesení není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 12. října 2010

JUDr. Zdeněk Novotný, v . r.

předseda senátu